

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“ _____ ” _____ 2019 року

ПРИКЛАДНА ГЕОМОРФОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

дисципліни вільного вибору аспіранта

з галузі знань **10 Природничі науки** за спеціальністю **103 Науки про Землю**

Розробник програми:

кандидат географічних наук, професор кафедри геоморфології і палеогеографії Кравчук Я.С.

Програма затверджена на засіданні кафедри геоморфології і палеогеографії

Протокол № ____ від _____

В.о завідувача кафедри геоморфології і палеогеографії

_____ Л.Ф.Дубіс

Схвалено Вченою радою географічного факультету

Протокол № ____ від _____

Голова Вченої ради географічного факультету

_____ В.І. Біланюк

ВСТУП

Навчальна дисципліна “**Прикладна геоморфологія**” укладена на основі освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з природничих наук за спеціальністю 103 «Науки про Землю» і охоплює основні теоретичні та практичні відомості про значення рельєфу для різних галузей господарської діяльності людини.

Навчальна дисципліна “**Прикладна геоморфологія**” вивчається аспірантами другого року навчання.

Предметом прикладних геоморфологічних досліджень є взаємовідносини між рельєфом і господарськими об'єктами.

Прикладні геоморфологічні дослідження допомагають найраціональніше використовувати рельєф в різних галузях господарської діяльності людини.

При вивченні курсу «Прикладна геоморфологія» аспірант, який до цього прослухав значну кількість спеціальних спецкурсів при здобутті освітніх рівнів бакалавра і магістра, повинен добре орієнтуватися при оцінці різних типів рельєфу в таких галузях господарської діяльності: 1) геоморфологічні дослідження при пошуках і розвідці родовищ корисних копалин; 2) інженерно-геоморфологічні дослідження; 3) вивчення рельєфу для сільськогосподарських потреб; 4) вивчення рельєфу для природоохоронних потреб; 5) складанні спеціальних геоморфологічних карт великих, середніх і дрібних масштабів.

Дуже важливим елементом для засвоєння знань з прикладної геоморфології є геоморфологічне прогнозування. Методи геоморфологічного прогнозування можуть відновляти минулі геоморфологічні умови (при пошуках родовищ корисних копалин), а також визначення майбутнього розвитку території для різних видів будівництва, сільськогосподарського освоєння території, функціонування природоохоронних об'єктів та ін.

Важливими елементами курсу є геоморфологічне картографування. Крім загальної геоморфологічної карти, яка складається при проведенні геологічного знімання в масштабі 1: 50000, важлива роль належить великому комплексу геоморфологічних карт (морфометричні, окремих категорій форм, етапів розвитку рельєфу сучасних морфодинамічних процесів, прикладних геоморфологічного прогнозу).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Об'єкт, методи і головні напрями прикладних геоморфологічних досліджень. – 4 год

Джерела інформації, та засоби її подання, головні парадигми геоморфології, методи дослідження.

Тема 2. Геоморфологічні дослідження при пошуках родовищ корисних копалин. Методи і прийоми пошуків. – 4 год

Головні фактори утворення і розміщення корисних копалин екзогенного походження, методи та прийоми пошуків.

Тема 3. Геоморфологічні методи пошуків нафти і газу. Елементи геоморфологічних досліджень при пошуках корінних родовищ корисних копалин. – 4 год.

Різноманітні типи геоморфологічних карт, які складаються при пошуках родовищ корисних копалин: морфометричні, окремих категорій форм, загальні, спеціальні прикладні та ін.

Тема 4. Інженерно-геоморфологічні дослідження. – 4 год.

Рельєф, інженерні споруди і методи досліджень. Інженерні властивості і прогноз природних процесів. Стійкість рельєфу та оцінка геоморфологічних умов будівництва.

Тема 5. Вивчення рельєфу при проектуванні доріг (залізниць і з твердим покриттям), гідротехнічних споруд, містобудівництві. – 4 год.

Прикладні геоморфологічні карти для різних видів будівництва. Аналіз легенд для цих карт, можливі доповнення для різних генетичних типів рельєфу.

Тема 6. Геоморфологічні дослідження для раціонального функціонування природоохоронних територій та об'єктів, рекреаційних цілей. – 4 год.

«Проект організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів та об'єктів національних природних парків», геоморфологічні дослідження для створення природних заповідників, національних природних і ландшафтних парків.

Тема 7. Геоморфологічні дослідження для сільськогосподарських потреб. – 2 год.

Грунтово-ерозійні карти, карти морфодинамічних процесів, морфометричні карти.

Тема 8. Вивчення динаміки сучасних рельєфоутворювальних процесів. – 4 год.

Карти сучасних ендегенних і екзогенних процесів (морфодинамічні).

Тема 9. Карти інженерно-геоморфологічного прогнозу. – 2 год.

Актуальність прогнозування розвитку рельєфу. Побудова прогнозованих інженерно-геоморфологічних карт.

Тема 10. Семінарські заняття з тематики дисертаційних робіт. – 16 год.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Болт Б.А., Хорн У.Л., Макдональд Г.А., Скотт Р.Ф. Геологические стихии. Землетрясения, цунами, извержения вулканов, лавины, оползни, наводнения. (пер. с англ.). – Изд. «Мир». М., 1978. – 438 с.
2. Гардинер В., Дакомб Р. Полевая геоморфология (пер. с англ.). – М.: Надра, 1990. – 238 с.
3. Геоморфологическое картографирование для народнохозяйственных целей. – М.: Издат. Москов. у-та, 1987. – 237 с.
4. Геоморфология и строительство: Вопр. географии: – М., 1979. – 111 с.
5. Гилберт Ф. Уайт. Стихийные бедствия: изучение и методы борьбы (пер. с англ.). – М.: Прогресс, 1978. – 439 с.
6. Звонкова Т.В. Прикладная геоморфология. – М.: Высшая школа, 1970. – 271 с.
7. Катастрофы и история Земли. Новый уинформизм. Под ред. У. Берггрена и Дж. Ван Кауверинга (пер. с англ.). – М.: Мир, 1986. – 471 с.
8. Ковальчук І.П. Регіональний еколого-геоморфологічний аналіз. Вид. Інститут українознавства. Львів, 1997. – 440 с.
9. Кравчук Я.С. Геоморфологічне картографування. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 175 с.
10. Кравчук Я.С. Інженерно-геоморфологічне картографування. – Львів: Світ, 1991. – 143 с.
11. Леваднюк А.Т. Інженерно-геоморфологічний аналіз рівнинних територій. Кишинев: «Шттинца», 1983. – 254 с.
12. Палиенко Э.Т. Поисковая и инженерная геоморфология. К.: Вища школа, 1978. – 197 с.
13. Рудько Г.І., Адаменко О.М. Землелогія. К.: Вид-во «Академпрес», 2009. – 512 с.
14. Рудько Г.І., Кравчук Я.С. Інженерно-геоморфологічний аналіз Карпатського регіону України. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 171 с.
15. Складкопьявцев С.А. Изучения и картографирование рельефа с использованием аэрокосмической информации. Изд. «Недра». М., 1982. – 216 с.
16. Шишченко П.Г. Прикладная физическая география. Киев: «Высшая школа», 1988. – 191с.

Допоміжна:

Періодичні видання

1. Вісник Львівського університету. Серія географічна.

2. Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій. Науковий збірник ЛНУ імені Івана Франка.
3. Фізична географія і геоморфологія. Міжвідомчий науковий збірник.

Інформаційні ресурси:

Studia geomorphologica Carpatho-Balcanica. Wydaw. oddz. PAN. Krakow. (періодичне видання).

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Форма підсумкового контролю успішності – **іспит**.

Програму склав

Кравчук Я.С.